

Ministeren har supplerende oplyst, at amterne i tilknytning til den årlige vandmiljøafrapportering skal holde Miljøstyrelsen orienteret om udviklingen i antal meddelte påbud og antal ejendomme, hvor spildevandsrensning forbedres.

Herefter indstiller et *mindretal* (Socialdemokratiets, Socialistisk Folkepartis, Det Radikale Venstres og Enhedslistens medlemmer af udvalget) lovforslaget til *vedtagelse* med de stillede ændringsforslag.

Et mindretal inden for mindretallet (Enhedslistens medlem af udvalget) vil understrege, at lovforslaget giver mulighed for, at brugen af separationstoiletter indføres som strategi. Samtidig forhindrer lovforslaget det værste tænkelige scenarium, hvorefter hovedstrategien for en forbedret spildevandsrensning i det åbne land bliver centralistisk med fortsat kloakering til kommunale rensningsanlæg.

Når det er nævnt, vil mindretallet pointere, at enhver investering i behandling af husstandenes våde affald, der ikke implicerer separationstoiletter og simple anlæg til rensning af det grå spildevand i den biologisk levende aerobe zone, er en fejlinvestering.

Separationstoiletter er forudsætningen for, at de humane affaldsstoffer kan omdannes til en håndterbar næringsressource, der kan tilbageføres til et landbrug, der udvikles i økologisk retning, og det er forudsætningen for, at man kan slippe af med slamproblemet.

Mindretallet finder, at der er behov for en detaljeret beskrivelse af princippet bag og virkningen af separationstoiletter, hvilket derfor gives i det følgende.

Princippet bag separationstoiletter

I stedet for at blande alle affaldsfraktioner sammen, således at hele volumen skal renses for alle håndte ting, kan bortskaffelsessystemet bygges på, at fraktionerne behandles særskilt, så det kan ske målrettet. Separationstoilet betyder, at urin og fæces adskilles mekanisk ved, at toilettet lader det falde i hver sin beholder. Det geniale ved systemet er, at urinen herved er en koncentreret og bakteriefri næringssubstans. Fæces vil med det forholdsvis lave vandindhold nemt kunne forkomposteres uden yderligere indgreb, således at den ikke længere

er uhumsk, når den et års tid efter kommer frem i dagens lys. Mens urinen udgør 500 liter årligt pr. person, er mængden af fæces kun ca. 50 kg årligt pr. person, heraf 10 kg tørstof, som vil veje omkring 5 kg i komposteret tilstand. At blande disse 50 kg fæces pr. person, hvoraf 10 kg udgøres af bakteriemasse, op i hele spildevandsmængden på lavt sat 50 t pr. person pr. år, er vanvittigt. Fæces indeholder stort set kun organisk materiale og få næringsstoffer samt alle disse bakterier, hvis værste fjende er høj temperatur og udtørring. Det er netop, hvad de udsættes for under en kompostering, og herefter vil man stå tilbage med disse 5 kg organisk materiale pr. person pr. år, en masse, der har en brændevne som birkeved, men som også vil være til gavn for strukturen og evnen til at fastholde næringsstoffer i enhver jord.

Problemet med fæces er, at bare tanken om den er os ulækker, hvilket er sundt og naturligt, fordi mennesket udskiller mange forskellige tarmbakterier, bl.a. sygdomsfremkaldende bakterier. Men ved at lade fæcesfraktionen henligge med tilgang af ilt vil bakterierne dø under den naturlige temperaturstigning, og andre bakterier vil kolonisere den organiske ressource i stedet. I tiden efter vil det organiske stof blive nedbrudt til en tør og ukendelig substans. Processen kan løbe en anden vej. Allerede på et tidligt tidspunkt kan der f.eks. indtræffe iltmangel. Iltmangel sløver alle biologiske processer, og temperaturstigningen, der skal dræbe de sygdomsfremkaldende bakterier, vil udeblive. Derfor skal der i ugerne efter, at fæces er sat til side til kompostering, følges med i temperaturudviklingen, hvilket er en enkel proces, når der er taget visse praktiske foranstaltninger. Det, man med sikkerhed ved, er, at hvis temperaturen stiger højt nok i lang nok tid, vil stort set alle sygdomsfremkaldende bakterier og vira dø, så massen ikke giver anledning til sundhedsfare. For en sikkerheds skyld kan man undlade at bringe den komposterede menneskefæces ud på afgrøder, der skal spises af mennesker. Den kan i stedet pløjes ned på marker med nonfoodafgrøder eller dyrefoder. Et gødningssædskifte er ligesom et afgrødesædskifte en sund ting, der bremser smitte af dyre- og menneskesygdomme i at blive ført videre.

De 500 l urin årligt pr. person er et værdifuldt næringskoncentrat, som fra naturens hånd er sterilt. Nyrernes sisystem er så finmasket, at bakterier er for store til at slippe igen-